

æquinoctio cujuscumque anni Confucio, et progenitoribus defunctis fieri solent, tanquam superstitioni imbutis. Similiter nec esse permittendum, quod in cœibus Confucii, que sinico nomine Miao appellantur, iidem Christi fideles exerceant, ac peragant ritus, et oblationes, que in honorem ejusdem Confucii sunt.

Item nec esse permittendum præfatis christianis oblationes, ritus et ceremonias hujusmodi coram progenitorum tabellis in privatis domibus, sive in eorumdem progenitorum sepulcris, sive ante defuncti sepulturæ tradantur, in eorum honorem fieri consuetas, una cum gentilibus, vel seorsum ab illis peragere, eisque ministriare, aut interesse: imo prædicta omnia, utpote quæ, perensis hinc inde deductis, nec non diligenter, ac mature discussis omnibus, ita peragi comperta sunt, ut a superstitione separari nequeant, christianæ legis cultibus nequidem permittenda esse, præmissa publica, vel secreta protestatione, se non religioso, sed civili, ac politico tantum cultu erga defunctos illa præstare, nec ab eis quidquam petere aut sperare.

R. magnam esse disparitatem inter cultum Confucii, aliasque jam memoratos Sinensium ritus, et obsequium Naaman Syri. Nam cultus ille versatur immediate circa statuam, aut simulacrum Confucii; et quidem illi statuæ Sinenses idololatræ eodem ritu divinos honores exhibent. Obsequium vero Naaman nullo modo versabatur circa idolum Remmon, sed tantum circa personam regis, cui præstare obsequium, est per se licitum, et præceptum. Item omnes isti Sinensium ritus, quos prohibet, et damnat pontifex, erant in se superstitionis, aut saltem ita peragabantur, ut a superstitione separari non possent: obsequium vero Naaman nec in se superstitionis erat, nec ullam connexionem cum superstitione habebat.

Jam autem ritus superstitionis, aut a superstitione inseparabiles exercere, etiam solum externe, et civili, ac politico tantum cultu, prorsus illicitum est. Et sic etiam illicite et pessime egisset Naaman Syrus, si ritus et ceremonias idololatricas, vel ab idololatria inseparabiles, cum rege peregrisset, etiam non religioso, sed civili, ac politico tantum cultu easdem exhibuisse, nec ab idolo se quidquam petere aut sperare protestatus fuisset. At vero obsequia illa, quæ nec in se sunt superstitionis, nec ullam cum superstitione connexionem habent, vel Gentilibus præstare, aut etiam cum ipsis, superstitionis peragentibus, exhibere, per se non est illicitum. Imo, justa habitatione, id licitum esse, declarat ipse Clemens XI in Bulla supra citata, dum verbis in objectione allegatis subiungit sequentia: Non tamen per hanc censemus esse damnatam præsentiam, seu assistantiam mere materialem, quam cum Gentilibus superstitionis peragentibus, citra ullam sive expressam, sive tacitam gestorum approbationem, ac quovis ministerio penitus secluso, eisdem superstitionis actibus quandoque præstari contingat a Christianis, cum alter odia, et inimicitiae vilari non possunt: facta tamen prius, si commode fieri po-

terit, fidei protestatione, ac cessante periculo subversionis.

Cum igitur Naaman sustentando regem, in templo Remmon cultum idololatricum exhibentem, assistentiam mere materialem, et a quovis ministerio idololatrico penitus seclusam tantummodo præstiterit; sequitur quod ejus obsequium illicitum non fuerit.

P. quomodo peccaverit Giezi, y. 22 et 52 pretendendo et accipiendo munera a Naaman Syro, post sanationem miraculosam.

R. eum peccasse graviter, et quidem multipliciter: tum quia animo simoniaco petuit munera intuitu sanitatis miraculosæ a Deo per Eliseum præstite, quasi hæc remuneratio tanquam pretium esset Eliseo debita; tum quia furtive intendebat ea in suis usus convertere, et de iis inscio Eliseo disponere ad emenda oliveta et vineas, ut patet ex y. 26, cum tamen ea pro suo Domino peteret, et acciperet; tum quia Eliseo fœdam cupiditatem notam inurebat, que multum ejus sanctitati et honoris derogabat: Eliseus enim respuens munera, a Naaman habebatur vir divinus, et propheta cœlestis: jam vero per famulum petens munera, videri ei potuit homo cupidus, ac similis pseudopropheticus, qui pro suis vaticiniis munera accipiebat, ac proinde poterat Naaman deficere a fide quam conceperat de vero Deo et sanctitate Elisei.

Et hæc fuit ratio, cur tam indigne tulerit Eliseus, quod munera illa suo nomine petita essent. Quocirca verisimile putat Tirinus cum nonnullis aliis, Eliseum curasse, ut quamprimum causa scandali toleretur, et Naaman intelligeret infidi et avari famuli illam fuisse calliditatem, non suum mandatum, ideoque a se lepra punitum.

Cap. VI. Filius prophetarum ligna cœdendibus, Eliseus ferrum securis in aquas dilapsum, immiso ligno, enatare facit. Cap. VII, prædictit summam frumenti abundantiam, sed dux verbis ejus incredulus punitur. Syri, Samariam obsidentes, spectris hostilibus a Deo immisis turbati, fugam capiunt. Cap. VII. Eliseus prædictit Benadad regem Syrie moritum, atque crudelem et impium Hazaelum ei successurum. Cum autem in his capitibus nihil saltem difficile aut notabile occurrat, ideo ea, quæ in eisdem ab interpretibus tractari solent, hic omitimus.

CAP. IX, X.

Eliseus mittit unum de filiis prophetarum, qui ungat Jehu in regem Israel, ut deleat familiam Achab: itaque Jehu a suis rex proclamatus, occidit Joram regem Israel, et Ochoziam regem Juda, ac Jezabelem de fenestra domus regie præcipitari jubet; quam juxta Eliæ vaticinium canes devorant. His occisis, Jehu 70 filios Achab, et 42 cognatos Ochoziam necari jubet, totumque Achabi stirpem delet: omnes sacerdotes Baal, dolose convocatos occidit; propter quem zelum progeniem meretur in regno Israel usque ad quartam generationem: quia tamen a cultu vitulorum non recedit, hinc cœditur ab Hazael rege Syria, et tandem ei mortuo succedit Joachaz ejus filius.

QUESTIO UNICA. — QUOS OCCIDERIT JEHU, ET AN PECCAVERIT SIMULANDO SE CULTOREM BAAL.

Cap. X, 11: Percussit Jehu omnes, qui reliqui erant de domo Achab. Non satis illi fuit, quod jussisset occidi 70 filios Achabi, sed etiam voluit occidi illos, qui ex ejus domo, vel familia dici poterant. Unde etiam occidit, quos in via,

y. 15: Invenit fratres Ochozia regis Juda, id est filios fratrum Ochozia: nam fratres Ochozia occisi sunt per Arabes, II. Paralip. XXI, 17. Unde hoc factum Jehu amplius explicatur II Paralip., XXII, 8, ubi dicitur: Cum ergo everteret Jehu domum Achab, invenit principes Juda, et filios fratrum Ochozia... et interfecit eos.

Porro quia Joram, pater Ochozia, miscuerat se sanguini Achab, et impissimæ Jezabelis (duxerat enim in uxorem Athaliam, filiam Achab, ex qua natus est Ochozias), hinc et cognatio Ochozia regis Juda, a Jehu deleta est. Non tamen omnem cognitionem Ochozia penitus deletam esse inde patet, quod Joas Ochozia patri suo in regno Judæ successor erit.

y. 18: Congregavit ergo Jehu omnem populum, et dixit ad eos: Achab coluit Baal parum, ego autem colam eum amplius. Si Menochio credimus, Jehu hoc dixit per ironiam, adeoque sine mendacio. A Lapide dicit ipsum mentitum esse, sed officiose et propter bonum finem, ut omnes cultores Baal in unum colligeret et mactaret, quod Deus ei jusserset, et quod alia ratione vix perfici poterat, inquit auctor citatus. Unde ipse putabat hoc mendacium sibi esse licitum, immo necessarium, honestum et pius. Ita Procopius.

Facile cum S. Aug. lib. II Retract. cap. 60, qua occasione scripsit librum contra mendacium; scilicet: Quod ad Priscillianistas hereticos investigandos, qui haeresim suam non solum negando, atque mentiendo, verum etiam pejerando existimabant occulendam, visum est quibusdam catholicis Priscillianistas se debere simulare, ut eorum latebras penetrarent. Quod ego fieri prohibens, hunc librum condidi. Atqui hic est ipsissimum casus Jehu: nam illi visum est, Baalitam se debere simulare, ut latebras eorum penetraret. Unde citato libro contra mendacium cap. 2 ita loquitur Aug. Si Jehu, quem sibi inter ceteros, ad exemplum mentiendo, videntur prudenter intueri, servum Baal se esse mentitus est, ut servos ejus occideret, quanto justius, secundum istorum perversitatem, tempore persecutionis servos dæmonum se mentirent servi Christi, ne servi dæmonum servos occiderent Christi? Et quibusdam interpolatis, pergit S. Doctor; Illum ergo Jehu mendacio impio, et sacrificio sacrilego occidendo impios, et sacrilegos inquirentem non imitarentur.

SOLVUNTUR ARGUMENTA. — Obj. I. Jehu hic laudatur a Deo, quasi fecerit rectum, et quæ erant placita in oculis Domini; ergo non recte videtur redargui.

R. eum tantum laudari, quia juxta voluntatem Dei delevit impiam progeniem regis Achab, et propter zelum fidei, quo interfecit Baalitas, non vero propter istam simulationem. Unde sic habet sacer textus y. 50: Dixit autem Dominus ad Jehu: Quia studiose

Insuper y. 25 dicitur: Factum est autem, cum completum esset holocaustum, præcepit Jehu militibus et ducibus suis: Ingredimini, et percutite eos, nullus evadat. Quia in re certe excusari non potest Jehu, quod non tantum permisit rem eo devenire, ut sacerdotes Baal vestibus sacris se accingent, victimas adducerent, sed etiam similaritatem sacrificium sacrilegum, ut Aug. vocat, Deo gravissime injuriosum, inchoari, peragi et perfici.

Ut enim sacrificulos Baal dignosceret, et occideret, sufficiebat eos specie honoris alove titulo convocare: Deus enim, qui Baalitas volebat deletos, media opportuna sugerere poterat, quibus eos sine mendacio aut peccato congregasset et occidisset. Saltem dum jam vestibus sacrificio deputatis eos videbat amicos, tempus erat ut irrueret in eos. Quid opus erat ad ipsum sacrilegum sacrificium eos progredi, ut dignoscerent?

Nec illud omittendum est, quod in textu hebraico y. 25 juxta versionem Pagnini habeatur in singulari: Cum complevisset. Similiter in chaldaeo: Et fuit, cum finisset facere holocaustum, dixit Jehu. Sic etiam habet versio LXX editionis romanæ, licet in bibliis regiis eadem versio habeat in plurali: Cum compleverant facere holocaustum. Quamvis enim A Lapide, qui multa pro excusatione Jehu adducere conatur, id explicet: Cum complevisset, scilicet summus sacerdos Baal; rectius tamen, et magis proprie id ipsum resertur ad Jehu, de quo totus ibidem sermo agit; qui proinde, si non per se, saltem per Baalitas censetur impium sacrificium obtulisse.

Nota ex S. Aug. lib. II Retract. cap. 60, qua occasione scripsit librum contra mendacium; scilicet: Quod ad Priscillianistas hereticos investigandos, qui haeresim suam non solum negando, atque mentiendo, verum etiam pejerando existimabant occulendam, visum est quibusdam catholicis Priscillianistas se debere simulare, ut eorum latebras penetrarent. Quod ego fieri prohibens, hunc librum condidi. Atqui hic est ipsissimum casus Jehu: nam illi visum est, Baalitam se debere simulare, ut latebras eorum penetraret. Unde citato libro contra mendacium cap. 2 ita loquitur Aug. Si Jehu, quem sibi inter ceteros, ad exemplum mentiendo, videntur prudenter intueri, servum Baal se esse mentitus est, ut servos ejus occideret, quanto justius, secundum istorum perversitatem, tempore persecutionis servos dæmonum se mentirent servi Christi, ne servi dæmonum servos occiderent Christi? Et quibusdam interpolatis, pergit S. Doctor; Illum ergo Jehu mendacio impio, et sacrificio sacrilego occidendo impios, et sacrilegos inquirentem non imitarentur.

egisti quod rectum erat, et placebat in oculis meis (nempe quia zelose delevisti Baalitas), et omnia que erant in corde meo fecisti (non simpliciter, et absolute, sed) contra domum Achab, filii tui usque ad quartam generationem sedebunt super thronum Israel.

Hinc recte notat Estius, in facto Jehu duo esse consideranda: unum est mendacium et simulatio, alterum est zelus ejus pro cultu unius Dei, et vindicta justissima contra impios cultores idolorum. In primo non est laudandus, neque factum ejus imitandum: at in secundo facto commendationem meretur: unde et Deus promisit illi remunerationem.

Obj. II. Id, quod fecit Jehu, fecit presente, et ut credibile est, approbante Jonadab, prudente et religioso viro: illum enim, ut patet ex §. 16 et 17, *impositum in curru suo, duxit in Samariam*, ut eum, quem omnes habebant pro viro sancto et pio, haberet solum, et ex ejus nutu zelum Domini exsequeretur. Hic autem Jonadab est ille, qui laudatur Jerem. 35, qui postea Rechabitis praecepit ne biberent vinum, aut domos aedificarent.

R. Non esse certum, quod ea, que fecit Jehu, fecerit ex consilio et approbatione Jonadab. Potius credibile est, quod ab resto militari abreptus, ad ea processerit. Et quamvis ex consilio viri probi et prudentis id fecisset, non omnino esset ideo excusandus: in iis enim, quae pertinent ad bonos mores, nullus excusat, si sequatur erronea opinionem alicujus magistri: siquidem in talibus ignorantia non excusat; ut docet D. Thom. Quodlibeto 8, art. 15.

Obj. III. Jehu processit bona fide: volebat enim penitus extirpare Baalitas; quod non nisi tali stratagemate facere potuisset. Praeterea tantum jussit, ut quod isti sacrificuli faciebant occulte, jam facerent publice, ut hoc signo illos reprehendere et opprimere posset. Insper scandalum, si quod fuerit in tanta rerum et religionis perturbatione, leve et breve fuit, statimque se prodidit veritas. Ita Tirinus.

R. quod intentio etiam optima, opus intrinsecum malum, ut est mendacium et simulatio idolatriæ, penitus cohonestare nequeat: sed neque hoc stratagemate erat opus ad reprehendendos Baalitas: Deus enim, qui volebat eos extirpatos, varios modos habebat, quibus hoc sine peccato fieri posset. Igitur ad Jehu pertinebat, vel exspectare declarationem divine voluntatis de modo quo volebat id fieri, vel oraculum divinum per prophetam aliquem sciscitari.

Praeterea non tantum permisit eos facere unum actum sacrificii publicum, sed etiam ad publicum sacrificium eos invitavit; quod malum est et sine scandalo fieri non poterat: et licet hoc scandalum breve, et etiam leve fuisse supponatur, equidem dari non poterat.

Obj. IV. Jehu erat homo militaris, nec studuerat easibus conscientiæ, ut loquitur A Lapide. Unde quod zelus honoris Dei, ut ex inopinato Baalitas

opprimeret, illi suggerebat, hoc bona fide peregit. R. quod bona fides, sicut et ignorantia difficulter vincibilis, malitiam quidem actus diminuant, sed non penitus tollant. Unde licet multa sint que videntur culpam Jehu extenuare, nullum tamen eorum probat, quod non graviter deliquerit.

Obj. V. Jehu per Baal potuit intelligere verum celi ac terra Dominum. Ita Tirinus. Nam vox *Baal* significat *Dominum*; quod nomen vero Deo competit. In qua hypothesi, neque mendacio, neque simulatione usus est, quia vere intendebat Deum amplius colere, quam Achab eum coluerat. Aut potius per Baal, ut speculator A Lapide, intellexit demonem; quasi dicaret: Achab coluit Baal, id est demonem, victimis animalium; ego amplius eum colam, sed materialiter tantum, victimis hominum, quia Baalitas mactabo, et offeram illi, non quasi Deo, sed quasi Dei archiecaris, qui mere delectatur sanguine et morte hominum impiorum, ut animas eorum abripiat in tartara: magnum enim festum egit daemon in mactatione idololatrarum, quam fecit Jehu, eosque quasi victimas suas letissime acceptavit. Ita A Lapide.

R. quod verba Scripturæ accipienda sint in sensu vulgari et obvio; et sic per Baal non intelligebatur Deus verus, sed idolum, cui re ipsa sacrificium oblatum fuit: unde eventus monstravit, quid per cultum Baal intellexerit et intenderit Jehu: ac proinde rationes in objectione adductæ nullo modo probant, quod Jehu vere non simulaverit cultum Baal.

Obj. VI. S. Hieron. in cap. II, Epist. ad Galat., dicit: *Utilem simulationem assumendam esse in tempore, Jehu regis nos docet exemplum.* Ergo videtur posse execusari a peccato.

R. quod auctoritati S. Hieron. hic merito opponatur auctoritas SS. Aug. et Thomæ, supra citatorum: quia mirum nemini videri debet, quod ita docuerit S. Hieron. siquidem ipse etiam censuit, quod S. Paulus qui ad Galat. II, 11 dicit, quod Petrus reprehensibilis erat, eo quod facto suo gentes judaizare coegerisset, ideoque ei in faciem restiterit, dispensatoria quadam simulatione et mendacio usus fuerit, ut gentiles ad fidem conversos Paulus efficacius averteret a suscipiendis Judaeorum legalibus.

At vero mendacium, etiam in fine bono praesitum, esse illicitum, et S. Petrum vere fuisse reprehensibilem, nec simulate, sed serio a S. Paulo reprehensum, ostendit S. P. Aug., Epist. 19, cuius argumentis et rationibus tandem cessit D. Hieron., ut constat ex lib. III contra Rusinum, cap. 10, et ejus dialogo adversus Pelagium.

Ne hic tomus nimium excrescat, ideo questiones que in sequentia capita moveri possent, hic omittimus: sed tamen easdem proponemus et discutiemus in lib. II Paralipomenon. Sit itaque hujus tertiae partis selectarum S. Scripturæ Questionum finis.

DILUCIDATIO

IN PRIORA CAPITA LIBRI

I PARALIPOMENON.

Præfatio.

Libri Paralipomenon (qui uno apud Hebreos volume recensentur) non male hinc inde *libri Dierum* appellantur: cum in his principiæ contineantur historie que ab initio mundi, usque ad captivitatem babyloniam acciderunt. Paralipomenon tamen idem est, quod *liber Relictorum*, scilicet suppletivus: in his enim libris suppleta reperimus que in prioribus libris historialibus (principiæ Regum) vel desunt, vel non satis aperte et distincte scribuntur.

Porro utrumque hunc librum proto-canonicum esse omnes admittunt catholicci. Utilitas ejus est, quod duplum in aliis libris contentam tollat obscuritatem; quarum una proveniebat ex eo quod positis alibi personarum nominibus, familia, tribus, vel habitationis locus omitterentur. Cum enim varii eodem fuerint nomine appellati, orta est non raro historiarum confusio; et quod a multo seniore gestum

PARS DUODECIMA.

QUÆSTIO PRÆLIMINARIS. — QUI SIT AUCTOR LIBRORUM PARALIPOMENON.

Respondeo: Librorum horum auctorem nonnulli dicunt esse incertum. Communiter tamen interpretes tenent cum fuisse Esdram, scribam et sacerdotem, qui post redditum ex captivitate babylonica, ex particularibus regum Judæa diariis, per prophetas et sacerdotes, regibus coævos, consici solitis, spiritu Dei actus singula compilavit.

Prob. Quia finis librorum Paralipomenon et libri I Esdra initium eisdem fere verbis contextuntur. Sic finitur lib. II Paralip.: *Anno autem primo Cyri regis Persarum, ad explanendum sermonem Domini, quem locutus fuerat per os Jeremiæ, suscitavit Dominus spiritum Cyri regis Persarum, qui jussit prædicari in universo regno suo, etiam per scripturam, dicens: Hæc dicit Cyrus rex Persarum: Omnia regna terræ dedit mihi Deus cœli, et ipse præcepit mihi ut aedificarem ei domum in Jerusalem, quæ est in Judæa. Quis ex vobis est in omni populo ejus? sit Dominus Deus suis cum eo, et ascendat.*

Sic vero incipit liber I Esdra: *In anno primo Cyri regis Persarum ut completeretur, verbum Domini ex ore*

S. S. XXVI.

Jeremiæ, suscitavit Dominus spiritum Cyri regis Persarum; et traduxit vocem in omni regno suo, etiam per scripturam, dicens: Hæc dicit Cyrus rex Persarum: Omnia regna terræ dedit mihi Deus cœli, et ipse præcepit mihi ut aedificarem ei domum in Jerusalem, quæ est in Judæa. Quis ex vobis est in universo populo ejus? Sit Deus illius cum ipso. Ascendat in Jerusalem, etc.

Cum itaque in fine librorum Paralipomenon, et in initio lib. I Esdra habeantur eadem, tam quoad verba quam quoad sensum: hinc satis probabiliter seu plausibiliter videtur erui, unum euvidemque esse qui libros Paralipomenon et librum primum Esdra scripsit. Atqui certum est apud omnes, quod Esdras librum primum Esdræ scripsit; ergo etiam videtur scripsisse libros Paralipomenon.

Obj. I. Lib. II Paralip. V, 9, dicitur... *Fuit arca ibi (in templo) usque in presentem diem.* Atqui hoc non potest dici de temporibus Esdræ; nam ante captivitatem babyloniam propheta Jeremias arcem extulerat et absconderat, ut patet ex lib. II Machab., cap. II, 5: ergo, etc. Hinc putant aliqui, scriptorem librorum Paralipomenon esse Jeremiam, vel Isaiam.

R. verba illa: *Usque in præsentem diem, debere (Trente te une.)*